

geven dan wellicht noodig is? In elk geval zou de beurs van den patiënt bij het mindere welvaren.

Ik neem hiermede afscheid van den Granaat-wortelbast en van mijn geachten vriend Dr. DANIËLS, wien ik nog even herinneren wil, dat *Punica Granatum* L. op Java als sier- of tuinplant veelvuldig gekweekt wordt 1); nu en dan ook wel in *verwilderden* staat „in locis cultis” wordt aangetroffen 2), maar nooit in *wilden* staat op dat eiland is waargenomen. — Het vaderland van den heester is Perzië 3).

Amsterdam, 6 Maart 1887.

C. A. J. A. OUDEMANS.

NOG EENS MANNETJES-VAREN OF GRANAATAPPEL?

Het was mij in mijn stuk tegen Dr. DANIËLS alléén te doen hem te zeggen, dat hij dwaalt, wanneer hij beweert, dat de afdrijving van den lintworm met extr. filicis maris geene aanbeveling en navolging verdient.

Dr. DANIËLS schijnt naar den toon van zijn schrijven te oordeelen, eenigszins gevoelig te zijn over dat verschil van meening. ZEd. zal toch met mij wel het gezegde beamen: „du choc des opinions jaillit la vérité!”

ZEd. veroorlove mij nog een paar opmerkingen. ZEd. citeert C. BETTELHEIM (VOLKMANN'S *klinische Vorträge*, S. 1495): „die Granat-Wurzelrinde ist das oberste und beste aller bisher bekannten und erprobten Bandwurmmittel;” maar wat BETTELHEIM er onmiddellijk op laat volgen, laat ZEd. achterwege, n.l. „leidet nur an dem Uebelstande dass viele Kranke es durchaus nicht vertragen und als bald wieder erbrechen.” Mij komt dit laatste nog al belangrijk voor.

Eenige regels lager vinden wij, S. 1495: „Ausserordentlich wirksam ist die Radix filicis maris sowohl für Sich allein als auch in Verbindung mit der Granat-Wurzelrinde.

Strompelt hier de methode van BETTELHEIM nu ook even als de door mij aangehaalde van STRÜMPELL op twee gedachten?

Verder zegt BETTELHEIM: „es soll bei diesem Mittel, wie bei der Granat-Wurzelrinde alles auf die Echtheit und *wahrscheinlich* auch auf die Frische der Drogue ankommen?”

Wat het uitbraken van het extr. filicis maris aangaat moet ik aanmerken, dat mij dit bij de noodige voorzichtigheid zelden voorkomt. VOGL zegt van het Extr. filicis maris in de *Real-Encyclopädie der gesammten Heilkunde*, Bd. V, S. 286: „Manche ziehen Sie allen anderen Bandwurmmitteln vor. Meist wird Sie selbst von Kindern gut vertragen. Nur *sehr* grosse Gaben erzeugen allenfalls Uebelkeit, auch wohl zuweilen Erbrechen und vermehrte Stuhlentleerungen.”

Toen LODEWIJK XVI aan de weduwe van den Chirurgijn NUFFER 18,000 Livres en FREDERIK DE GROOTE 200 Thalers jaarrente aan den apotheker MATHIEU liet uitkeeren, omdat zij het geheimmiddel tegen den lintworm hadden bekend gemaakt, dat uit den wortel van de mannetjes-varen bestond, had hij vrij wat meer waarde dan Dr. DANIËLS er thaus aan toekent.

1) MIQUEL, *Flora v. Ned. Indië*, I, 495, en uit eigen aanschouwing.

2) MIQUEL, *Ibidem*; KORTHALS in *Ned. kruidk. Archief*, Ie Serie, I, 198.

3) ALPH. DE CANDOLLE, *L'origine des plantes cultivées*, 1883, pag. 191.

ZEd. zal het mij hoop ik nu ten goede houden, dat ik mij van een practisch standpunt niet met zijne stelling heb kunnen vereenigen. Waar ZEd. zoo goed de rechten van den granaatappel verdedigde, meende ik de mannetjes-varen in bescherming te moeten nemen. En hiermede basta.

Dr. VAN DUIJL. 1).

BERICHTEN.

BUITENLAND.

LONDEN. — Het politie-bevel om de honden te muilbanden, hetgeen op 10 December 1885 in werking kwam, is op het einde van December 1886 ingetrokken. Gedurende de eerste week, dat het in werking kwam, kwamen 46 gevallen van rabies en 1 sterfgeval voor, terwijl in Januari dat cijfer 27 met 1 en in Februari 14 met geen sterfgeval bedroeg. In Juli werden 16, in Augustus 13, in September 9, in October 4 en in November 12 dolle honden op de openbare straat aangetroffen. Gedurende 1885 werden 375 gevallen van rabies met 26 sterfgevallen bij de politie gerapporteerd.

— Dr. BELLOW, een Spaansch geneesheer, beweert in het sap van de alvelo's, een plant van de familie der Euphorbiaceae te Fernambuco inheemsch, een middel tegen het epithelioma gevonden te hebben. Het sap werkt als een irriteerend causticum, hetgeen het ziekelijke weefsel vernietigt en eene gezonde granulatie te voorschijn roept.

PARIJS. — De Senaat heeft thans ook de Wet op de vrijheid der wijze van begraven (liberté des funérailles) aangenomen. Ingevolge dier Wet mag iedere meerderjarige of geëmancipeerde meerderjarige, in staat om te testeeren, de wijze zijner begrafenis beschrijven.

— De derde zitting van het Congrès français de Chirurgie zal in April 1888 op een nader te bepalen dag onder het Praesidium van VERNEUIL vergaderen. De volgende onderwerpen komen op het programma voor: 1°. de chirurgische hulp bij geschoten wonden van ingewandsholten (cavités viscérales) en wel exploratie, extractie of andere operatieve procédés; 2°. over de waarde der radicaalkuur van breuken; 3°. de chronische ettervorming in de pleura en hare behandeling (operatie van LETIÉVANT en ESTLANDER; 4°. de recidieve der operatief verwijderde neoplasmaten (opsporing der oorzaken en prophylaxis). De contributie is voor de leden 20 francs; alle mededeelingen moeten bij Dr. POZZI (10, place Vendôme) ingezonden worden.

— Met het oog op den grooten toevloed van werklieden naar de hoofdstad, welke door den opbouw van de algemeene Expositie en van de nieuwe Beurs zal veroorzaakt worden, heeft de Conseil d'Hygiène, op rapport van Dr. PROUST, hunne vaccinatie en revaccinatie noodzakelijk verklaard en eene tijdelijke inrichting voor de toepassing der animale vaccine daarvoor geëischt. PROUST herinnerde er aan, dat verschillende epidemien van vroegere jaren juist tijdens den grooteren toevloed van werklieden naar de hoofdstad, ontstaan waren.

BERLIJN. — De lijkopening van Prof. CARL SCHRÖDER wordt in de geneeskundige journalen nog algemeen als eene belangrijke pathologische verschijning besproken. De inhoud van het gebarsten hersen-absces bevatte, alhoewel het reeds ingekapseld was, nog duidelijke etterlichaampjes met intacte kern, hetgeen er voor pleit, dat het reeds langen tijd bestaan had. Noch voor het ontstaan van het absces, noch voor de ontwikkeling van den in het centrum veretterden tumor in het mediastinum, die door

1) De Redactie verklaart hiermede de discussie over Mannejes-varen en granaatappel voor gesloten.